

Asia: VN/36541/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi poliisilain 5 a luvun (siviilitiedustelu) muuttamiseksi ja siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Sisäministeriö on pyytänyt Liikenne- ja viestintävirastolta lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi poliisilain 5 a luvun (siviilitiedustelu) muuttamiseksi ja siihen liittyviksi laeiksi. Liikenne- ja viestintävirasto valvoo sähköisen viestinnän palveluista annetun lain (917/2014) mukaista viestinnän luottamuksellisuutta. Liikenne- ja viestintävirasto kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa ja esittää lausuntonaan kunnioittavasti seuraavaa:

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi poliisilakia, lakia tietoliikennetiedustelusta siviilitiedustelussa, rajavartiolaitoslakia, henkilötietojen käsittelystä rajavartiolaitoksessa annettua lakia ja rikoslakia. Lisäksi ehdotetaan muutettavaksi viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia. Liikenne- ja viestintävirasto pitää esityksen tavoitetta lähtökohtaisesti kannatettavana.

1 YLEISTÄ

Liikenne- ja viestintävirasto kiinnittää huomiota erityistä huomiota esityksen viestinnän luottamuksellisuutta koskeviin kohtiin. Virasto pitää tärkeänä, että perusoikeusrajoitusten välttämättömyys ja oikeasuhtaisuus voidaan varmistaa. Viraston näkemyksen mukaan esityksen jatkovalmisteluissa olisi hyvä varmistaa, että lainsäädäntö olisi kokonaisuutena johdonmukainen ja turvaisi suomalaisten ja Suomessa toimivien yhteisöjen viestinnän luottamuksellisuuden suojan sekä mahdollisuuden turvata käyttämiensä tietojärjestelmien ja niissä käsittelemiensä tietojen korkean tietoturvallisuuden tason.

Yleisesti virasto kiinnittää huomiota siihen, että tiedusteluviranomaisten toimivaltuuksia on lisätty osissa ja siksi luottamuksellisen viestinnän suojan toteuttamista olisi hyvä tarkastella kokonaisvaltaisesti perusoikeuksien tasapainon varmistamiseksi.

Liikenne- ja viestintävirasto pitää keskeisenä, että nyt ehdotetuilla toimenpiteillä ei aiheuteta sähköisen viestinnän tai muiden digitaalisten palveluiden tarjoajille sellaisia turvallisuuteen liittyviä

riskejä, joihin palveluntarjoajat eivät kykene riittävällä tavalla vastaamaan. Vaikka tietojärjestelmään asennettavalla ohjelmalla voi olla suomalaiselle tiedusteluviranomaiselle keskeinen merkitys niin Liikenne- ja viestintävirasto pitää silti tärkeänä, etteivät tällaiset toimenpiteet kuitenkaan johtaisi sellaiseen palvelun tietoturvan heikentämiseen, joka mahdollistaisi myös muille ulkopuolisille toimijoille tietojärjestelmien hyväksikäytön tai luvattoman pääsyn järjestelmään.

Virasto katsoo, että olisi toivottavaa, että sotilastiedustelusta annettu laki sekä tietoliikennetiedustelusta siviilitiedustelussa annettu laki olisivat keskenään mahdollisimman yhteensopivia ja yhteismitallisia.

2 UUDET TOIMIVALTUUDET

Liikenne- ja viestintävirasto katsoo, että poliisilain 5 a luvun 39 a §:n mukaiset toimivaltuudet tietojärjestelmän käytön estämiseen tai sen toiminnan haittaaminen vakavan vaaran torjumiseksi ovat sinällään tarpeellisia, mutta toimivaltuuksien osalta perusteluja tulisi täsmentää erityisesti kansainvälisen oikeuden valossa ja eri maiden sääntelyä vertailemalla vastaavien toimivaltuuksien osalta.

Esitysluonnoksessa ehdotetaan, että "poliisilain 5 a luvussa säädettäisiin uudesta tietojärjestelmätiedustelun toimivaltuudesta, jonka avulla voitaisiin hankkia tietoteknisin menetelmin tietoa kansallista turvallisuutta vakavasti uhkaavaan toimintaan hyödynnettävän tietojärjestelmän toiminnasta, sen sisältämistä tiedoista, tietojärjestelmän osien välillä liikkuvista viesteistä sekä tietojärjestelmään saapuvista tai siitä lähtevistä viesteistä" (s. 43). Liikenne- ja viestintävirasto pitää tärkeänä, että tietojärjestelmätiedustelua Suomessa koskeva sääntely on sivullisten luottamuksellisen viestinnän suojaamiseksi täsmällistä ja tarkkarajaista. Jatkovalmistelussa olisi hyvä arvioida vaikutuksia sivullisten luottamuksellisen viestinnän suojalle.

3 AVUSTAMISVELVOLLISUUDEN LAAJENTAMINEN

Esitysluonnoksessa poliisilain 5 a luvun 51 §:ää ehdotetaan muutettavaksi siten, että pykälän mukainen avustamisvelvollisuus laajenisi koskemaan teleyritysten ja yhteisötilaajien ohella myös muita viestinnän välittäjiä sekä tietoyhteiskunnan palvelun tarjoajia. Muutos kasvattaisi merkittävästi säännöksen henkilöllistä soveltamisalaa, sillä tietoyhteiskunnan palvelulla tarkoitetaan laissa mitä tahansa sähköisenä etäpalveluna vastaanottajan henkilökohtaisesta pyynnöstä tavallisesti korvausta vastaan toimitettavaa palvelua (SVPL 3 §:n 29 kohta). Liikenne- ja viestintävirasto katsoo tarpeelliseksi arvioida, kattaisiko säännöksen kohdentaminen viestinnän välittäjiin riittävästi säännöksen tavoitteen, sillä säännöksen sanamuodon mukaan avustamisvelvollisuus toteutetaan tekemällä kytkentöjä televerkkoon ja käytännössä tällainen taho lienee viestinnän välittäjä. Liikenne- ja viestintävirasto huomioi lisäksi, että ilmaisun "televerkko" sijaan olisi selvyuden vuoksi aiheellista käyttää nykyaikaista ilmausta "viestintäverkko", joka määritellään SVPL 3 §:n 39 kohdassa.

Liikenne- ja viestintäviraston pitää tärkeänä, ettei tietojärjestelmätiedusteluun liittyvä avustamisvelvollisuus saisi johtaa tilanteeseen, jossa välityspalveluiden tarjoajien tulisi ennakolta luopua päästä-päähän salauksesta tai mahdollistaa tiedusteluviranomaisten pääsy tietoon laajalaisesti, sillä tämä heikentäisi merkittävästi digitaalisen yhteiskunnan turvallisuutta.

4 TIETOLIIKENNETIEDUSTELU

4.1 LUOPUMINEN KIELLOSTA KÄYTTÄÄ VIESTIN SISÄLTÖÖN MENEVIÄ HAKUEHTOJA TIETOLIIKENNETIEDUSTELUSSA

Varsinaisista tietoliikennetiedustelun toimivaltuuksista poistettaisiin rajoitukset käyttää viestin sisältöön meneviä hakuehtoja. Esityksen perusteella jää epäselväksi, parantaisiko ehdotettu hakuehtojen määrittäminen ja sisällöllisten hakuehtojen kiellon poistaminen esityksessä arvioidulla tavalla yksityisyyden suojaa tietoliikennetiedustelun tarkemman kohdentumisen myötä. Esityksen perusoikeusvaikutuksia tulisi Liikenne- ja viestintäviraston näkemyksen mukaan vielä punnita ja tarkentaa, jotta voidaan varmistua toimen oikeasuhtaisuudesta perusoikeuksien ydinalueen koskemattomuudesta.

4.2 TIETOLIIKENNETIEDUSTELU HAKUEHTOJEN MÄÄRITTÄMISEKSI SEKÄ TEKNISTEN TIETOJEN KÄSITTELY VIESTINTÄVERKON OSAN SEKÄ TIETOLIIKENTEEN REITITTÄMISEN JA MUUTOSTEN TUNNISTAMISEKSI

Ehdotuksen mukaan tietoliikennetiedustelusta siviilitiedustelussa annetussa laissa säädettäisiin jatkossa tietoliikennetiedustelusta hakuehtojen määrittämiseksi sekä teknisten tietojen käsittelystä viestintäverkon osan sekä tietoliikenteen reitittämisen ja muutosten tunnistamiseksi.

Ehdotettu sääntely mahdollistaa yleisesti myös sisällön kattavan laajamittaisen tietoliikenteen tallentamisen, vaikka tallentaminen kohdistuu pääasiassa henkilöihin, joilla ei ole minkäänlaista kytköstä kansallista turvallisuutta vaarantavaan toimintaan. Tämän vuoksi Liikenne- ja viestintävirasto suhtautuu varauksellisesti näihin uusiin ehdotettuihin toimivaltuuksiin. Toimenpiteiden perusoikeusvaikutusten tunnistaminen ja erityisesti toimien oikeasuhtaisuus jää esityksen valossa epäselväksi. Puuttuminen viestinnän ja välitystietojen luottamuksellisuuteen vaikuttaa vakavalta.

Tietoliikennetiedustelusta siviilitiedustelussa annettua lakia koskevan "esityksen 2. lakiehdotuksen 10 a §:n 3 momentissa ja 10 c §:n 4 momentissa säädettäisiin erityisistä tallentamisajoista. Teknisten tietojen osalta tallentamisaika olisi 18 kuukautta ja hakuehtojen määrittämisessä käytettävien tietojen osalta tallennusaika olisi 12 kuukautta" (s. 114). Ottaen huomioon jäljempänä tarkemmin kuvatut perusoikeusvaikutukset, Liikenne- ja viestintävirasto pitää näitä tallennusaikoja huomattavan pitkinä.

On epäselvää, voidaanko "yksityiselämän suojan -- katsoa toteutuvan myös sitä kautta, että pelkkien tietoliikenteen teknisten tietojen perusteella lähettäjän ja vastaanottajan henkilöllisyyden selvittäminen on käytännössä mahdotonta" (s. 112) kun otetaan huomioon poliisilain 4 luvun 3 §:n mukaiset matalan kynnyksen tiedonsaantioikeudet, jotka mahdollistavat mm. IP-osoitetta vastaavan henkilöllisyyden selvittämisen.

Esityksen mukaan toimenpiteen kohteena oleva tietoliikenteen määrä olisi rajoitettu fyysisesti kohdistamalla toimivaltuus tiettyyn Suomen rajan ylittävään viestintäverkon osaan ja määrällisesti 5 prosenttiin kohteena olevan Suomen rajan ylittävän viestintäverkon osan teknisestä kapasiteetista, eli siitä, mitä viestintäverkon osa voi enimmillään kuljettaa tietoliikennettä.

Liikenne- ja viestintävirasto pitää tätä osuutta jo itsessään huomattavana, lisäksi virasto kiinnittää huomiota siihen, että tyypillisesti ulkomaan yhteyksien käyttöaste ei ole lähelläkään sataa prosenttia, jolloin tallennettavissa olevan tietoliikenteen osuus liikenteestä olisi tosiasiasasiassa huomattavastikin korkeampi. Kukin tavanomaisen merikaapelin sisältämästä 48 kuituparista voi teoriassa kuljettaa tietoa kymmeniä terabittejä sekunnissa (ks. s. 12), jolloin viisikin prosenttia koko kaapelin tiedonsiirtokapasiteetista on suuruusluokaltaan kymmeniä terabittejä sekunnissa.

Internetissä käytettävä IP-protokolla pilkkoo datan pieniin paketteihin, jotka kulkevat verkon kautta määränpään tehokkainta reittiä pitkin. Jokaisella verkkoon liitettyllä laitteella on yksilöllinen IP-

osoite, joka mahdollistaa sen tunnistamisen ja paikantamisen verkossa. Kunkin paketin otsaketiedoista ilmenee tietoja joilla, yksilöidään lähettäjän ja vastaanottajan laitteet sekä käytetty sovellus, kuten web-palvelu, sähköpostipalvelin, videopuhelun vastaanottava mobiililaitte tai sisällönjakoalusta.

Yhdenkin tallennetun paketin otsaketietojen tallentaminen verkkosivuston HTTP-palvelimelle suuntautuneesta yhteydestä riittää paljastamaan koko kyseisen tiedonsiirtoyhteyden olemassaolon, eli esimerkiksi paljastamaan tiedon tietyn käyttäjän IP-osoitteen vierailusta tietyllä verkkosivustolla tietyinä aikana. Jotta tietoa käyttäjän vierailusta verkkosivustolla ei tallennettaisi, tulisi jokaisen vierailun edellyttämän tiedonsiirtoyhteyden tuhansista paketeista jäädä tallentamisen ulkopuolelle. Todennäköisyys tälle on äärimmäisen pieni: jo silloin kun viesti jaetaan 14 pakettiin, on se, että vähintään yksi yhteyden paketeista tallennetaan todennäköisempää kuin se, ettei yhtäkään näistä paketeista tallenneta, olettaen, että 5 % satunnaisesti valituista paketeista tallennetaan. Kuten esityksen sivulta 12 ilmenee, 2–3 megatavun kokoinen valokuva joudutaan kuvatiedosto tyyppillisesti jakamaan noin 2000 pakettiin. Säilyttämisestä seuraavaa puuttumista voidaan siten pitää yleisenä ja erotuksettomana.

Tallennettavat tekniset tiedot siten mahdollistavat hyvin yksityiskohtaisen ja kattavan profiilin rakentamisen henkilön verkkokäyttäytymisestä. Säilytettävät tiedot mahdollistavat siten mainitun EUT:n oikeuskäytännön kannalta relevantin internetin käyttäjän selailupolun ja siten hänen verkkotoimintansa kattavaan jäljittämiseen (ks. esim. tuomio 30.4.2024, Hadopi, C-470/21, EU:C:2024:370, kohta 78). Tallentamisesta seuraava puuttuminen on siis vakavaa. Unionin oikeudessa säilytysvelvollisuutta koskeneessa oikeuskäytännössä on vakiintuneesti arvioitu tietojen säilyttämistä ja myöhempää käyttöä erillisinä puuttumisina perusoikeuksiin. Puuttumista on voitu pitää vakavana riippumatta tietojen myöhemmästä käytöstä.

On lisäksi huomattava, että kuten luonnoksen s. 13 todetaan, sähköisen viestinnän yksittäiseen viestiin, kuten lähetettyyn valokuvaan, liittyvät tietoliikennepaketit eivät kulkeudu samaa reittiä pitkin vastaanottajalle, vaan ne menevät jokaiselle yksittäiselle paketille tehokkainta ja nopeinta reittiä pitkin vastaanottajalle. Tämä lisää todennäköisyyttä sille, että ainakin jotkin paketeista siirretään tallentamistoimenpiteiden kohteena olevan ulkomaanyhteyden kautta.

Vaikka hakuehtojen määrittämisessä itsessään ei saisi hyödyntää viestin merkityssisällössä olevia tietoja, niin säännös mahdollistaa yleisesti myös sisällön kattavan tietoliikenteen tallentamisen. Pakettien valitseminen satunnaisesti johtaa toimenpiteen kohdistumiseen sellaisiin henkilöihin, joilla ei ole mitään kytköstä kansallista turvallisuutta vaarantavaan toimintaan. Tallentamisen yleistä ja erotuksetonta vaikutusta korostaa se, että tallentaminen kohdistuisi satunnaiseen liikenteeseen, jolloin kuka tahansa internetiä käyttävä joutuu toimenpiteen kohteeksi.

Arvioitaessa mm. teknisten tietojen tallentamisen perusoikeusvaikutuksia esityksessä rinnastetaan kyseenalaisella tavalla tietoliikenteen tallentaminen liittymän lähteelle annettuja IP-osoitteita vastaavan henkilöllisyyden säilyttämistä koskevaan unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntöön (s. 114 ja 130). Esitysluonnoksen mukaan "käsiteltävät tiedot rinnastuvat IP-osoitteeseen, josta ei sellaisenaan EUT:n ratkaisukäytännön mukaan ei voi vetää syvällisiä johtopäätöksiä yksityiselämästä" (s. 114). Liikenne- ja viestintävirasto katsoo, ettei kyseinen rinnastus ole tässä tapauksessa perusteltu, sillä unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan viestinnän lähteen IP-osoitteet eivät ole yhtä arkaluonteisia kuin muut liikennetiedot, mikäli säilytyksen kohteena ovat ainoastaan lähteen eivätkä viestinnän vastaanottajan IP-osoitteet, sillä nämä osoitteet eivät paljasta sellaisinaan mitään tietoa niistä kolmansista henkilöistä, jotka ovat olleet yhteydessä viestinnän alullepanijana olevaan henkilöön. Toisaalta IP-osoitteita voidaan käyttää internetin käyttäjän

verkkotoiminnan kattavaan jäljittämiseen, mikä mahdollistaa käyttäjän yksityiskohtaisen profiilin selvittämisen. Siten IP-osoitteiden säilyttäminen ja analysointi voi merkitä vakavaa puuttumista internetin käyttäjän perusoikeuksiin. (ks. tuomio 6.10.2020, La Quadrature du Net ym., C-511/18, C-512/18 ja C-520/18, EU:C:2020:791, kohdat 152-153 ja tuomio 30.4.2024, Hadopi, C-470/21, EU:C:2024:370, kohdat 78–79 ja 81–82)

Yksinomaan liittymän tilaajalle annettua IP-osoitetta vastaavan henkilöllisyyden säilyttäminen on rinnastettavissa puhelinnumeron yhdistämiseen nimeen puhelinluettelossa. Nyt tallentamisen kohteena olevien yksittäisten yhteyksien lähde- ja kohde-IP:n säilyttäminen on puolestaan rinnastettavissa puheluhistoriaan.

Union tuomioistuin ei ole pitänyt sähköisten viestintävälineiden käyttäjien henkilöllisyyttä koskevien tietojen säilyttämisestä aiheutuvaa puuttumista vakavana koska pelkästään näiden tietojen perusteella ei voida selvittää suoritetun viestinnän päivämäärää, kellonaikaa, kestoa ja vastaanottajia eikä myöskään paikkoja, joissa viestintä on tapahtunut, tai viestinnän määrää tiettyjen henkilöiden kanssa tiettyä ajanjaksona, joten niistä ei saada näiden käyttäjien osoitteiden kaltaisia yhteystietoja lukuun ottamatta mitään tietoa tietystä viestinnästä eikä siis heidän yksityiselämästään (ks. tuomio 6.10.2020, La Quadrature du Net ym., C-511/18, C-512/18 ja C-520/18, EU:C:2020:791, kohdat 157 ja ks. vastaavasti myös tuomio 2.10.2018, Ministerio Fiscal, C-207/16, EU:C:2018:788, 59 ja 60 kohta).

Esitysluonnoksen mukaisessa tietojen tallentamisessa kyse ei ole oikeuskäytännössä käsitellystä kysymyksestä, joka koski yksittäiselle päätelaitteelle annettujen IP-osoitteiden säilyttämisestä. Säilytettävä tieto voi sen sijaan paljastaa tietoja viestinnästä, sen määrästä ja ajankohdista. Kuten esityksessä todetaankin "tieto voi olla välttämätöntä esimerkiksi kahden viestivän tahon pidempikestoisen kanssakäymisen varmistamiseksi" (s. 114). On selvää, että kyse ei voi olla tilanteesta jossa, pelkästään viestinnän lähteen eikä mm. viestinnän vastaanottajan IP-osoitteet säilytetään (Ks. esim. em. tuomio La Quadrature du Net ym., C-511/18, C-512/18 ja C-520/18, 152 kohta).

Samasta syystä on epäselvää, että miksi luonnoksessa arviota perusoikeusvaikutuksista perustellaan silti sillä, että "tekniisten tietojen käsittely kohdistuu ainoastaan tietoliikenteen teknisiin tietoihin, joita ei voida yhdistellä tai tarkemmin analysoida esimerkiksi yksittäisen henkilön tunnistamiseksi tai muuksi varsinaisen tiedustelutiedon tuottamiseksi" (s. 110). Tallennettavat tiedot kuitenkin teknisesti mahdollistavat kyseisen käsittelyn.

Unionin tuomioistuin on katsonut 6.10.2020 annetun tuomion La Quadrature du Net ym. (C-511/18, C-512/18 ja C-520/18, EU:C:2020:791) 153 kohdassa, että koska IP-osoitteiden avulla voidaan, kun niitä käytetään muun muassa "internetin käyttäjän selailupolun ja siten hänen verkkotoimintansa kattavaan jäljittämiseen", selvittää internetin käyttäjän "yksityiskohtainen profiili", mainittujen IP-osoitteiden säilyttäminen ja analysointi, jota tällainen jäljittäminen edellyttää, merkitsee vakavaa puuttumista perusoikeuskirjan 7 ja 8 artiklassa vahvistettuihin internetin käyttäjän perusoikeuksiin, jolla voi myös olla ennalta ehkäisevä vaikutus siihen, miten sähköisten viestintävälineiden käyttäjät käyttävät perusoikeuskirjan 11 artiklassa taattua sananvapauttaan".

Tietojen säilyttämistä koskevan lainsäädännön osalta Liikenne- ja viestintävirasto ehdottaa, että luonnoksessa otettaisiin vielä huomioon, että EUT:n oikeuskäytännön mukaan "liikenne- ja paikkatietojen säilyttäminen merkitsee [jo itsessään] -- puuttumista perusoikeuskirjan 7 ja 8 artiklassa vahvistettuihin yksityiselämän kunnioittamista ja henkilötietojen suoja koskeviin perusoikeuksiin, eikä merkitystä ole sillä, ovatko kyseessä olevat yksityiselämään liittyvät tiedot

arkaluonteisia, tai onko asianomaisille mahdollisesti aiheutunut haittaa tästä puuttumisesta. Merkitystä ei ole myöskään sillä, käytetäänkö säilytettyjä tietoja myöhemmin, koska oikeus saada tällaisia tietoja merkitsee siitä riippumatta, miten niitä käytetään myöhemmin, erillistä puuttumista edellä olevassa kohdassa tarkoitettuihin perusoikeuksiin" (Ks. esim. em. tuomio La Quadrature du Net ym., C-511/18, C-512/18 ja C-520/18, 115 ja 116 kohta).

Yleisen ja erotuksettomien tietojen tallentamisen laajan mittakaavan vuoksi jää epäselväksi kuinka perusteltuna voidaan pitää luonnoksessa esitettyä arviota siitä, että "tallennetun tiedon käytön voidaan katsoa olevan lähellä ylimääräisen tiedon käyttöä" (s. 115) erityisesti kun otetaan huomioon se, että tallentamisesta seuraava puuttuminen perusoikeuksiin on yleistä ja erotuksetonta.

4.3 LYHYTAIKAISUUS

Liikenne- ja viestintävirasto pitää edellä kuvattua tietoliikenteen tallentamista erityisen ongelmallisena, sillä eduskunnassa samanaikaisesti käsiteltävänä olevan, ehdotetun sotilastiedustelulain 66 §:ssä esitetään, että toimivaltuuden osalta poistettaisiin vaatimus lyhytaikaisuudesta.

Esityksen mukaan teknisten tietojen käsittelyä koskevan lyhytaikaisuusvaatimuksen poistamisen ei voida katsoa laajentavan puuttumista perustuslain 10 §:n suojaamaan yksityiselämän suojaan (ks. s. 110). Liikenne- ja viestintävirasto ei jaa tätä näkemystä, sillä luonnoksen mukaan tiedusteluviranomainen voisi tallentaa teknisiä tietoja jopa 18 kuukauden ajaksi. Poikkeuksesta viestinnän välitystietojen luottamuksellisuuteen tulee sääntö, kun hetkellinen toimenpide muuttuu pysyväksi.

4.4 OIKEUSTURVA

Esityksen mukaan tietoliikenteeseen kohdistuvasta tiedustelusta ilmoittamisvelvollisuudesta luovuttaisiin. Kohteeksi itsensä epäilevä voi edelleen pyytää tiedusteluvalvontavaltuutettua tarkastamaan, onko henkilö joutunut tiedustelumenetelmän kohteeksi ja onko asiassa menetelty lainmukaisesti.

Liikenne- ja viestintävirasto huomauttaa, että perustuslakivaliokunta on katsonut tiedustelumenetelmän käytöstä ilmoittamista koskevan sääntelyn luovan merkittävän oikeusturvatakeen, vaikka kyse onkin jälkikäteisestä ilmoittamisvelvollisuudesta (ks. PeVL 35/2018 vp, s. 8).

Liikenne- ja viestintävirasto kiinnittää huomiota luonnoksessakin huomioituun seikkaan, että ilmoitusvelvollisuus -- ohjaa viranomaista käyttämään tiedustelumenetelmiä oikeassa laajuudessa ja ehkäisten väärinkäytöksiä, koska tiedonhankinta tulee kohteen tietoisuuteen jossain vaiheessa. Ilmoittamisella on katsottu lisäksi olevan merkitystä yleisesti tiedonhankintakeinojen käytön luotettavuuden kannalta. Yhteisöllä on yleisesti intressi valvoa, että tiedonhankintakeinoja käytetään hyväksyttävissä rajoissa. (s. 119)

Ilmoittamisesta luopumista perustellaan myös sillä, että "järjestelmissä, joissa oikeussuoja perustuu ilmoittamiseen, voi käytännössä käydä niin, että erilaisten poikkeusjärjestelyiden takia kohteeksi joutunut henkilö ei voi kuitenkaan käytännössä koskaan saada tietoa tiedustelumenetelmän kohteeksi joutumisesta" (s. 129). Liikenne- ja viestintävirasto huomauttaa, että tämä ongelma johtuu nimenomaan ilmoittamisen puuttumisesta.

Ehdotetun tietoliikennetiedustelusta siviilitiedustelussa annetun lain 20 §:n yksityiskohtaisten perustelujen mukaan "tietoliikennetiedustelun ilmoitusvelvollisuuden supistaminen ei rajoita jokaisen mahdollisuutta saattaa tutkittavaksi kysymystä siitä, onko häneen kohdistunut tietoliikennetiedustelua ja onko tiedonhankinta ollut lainmukaista" (s. 99). Tosiasialliset mahdollisuudet hyödyntää mahdollisuutta saattaa tutkittavaksi kysymys, että onko tiedonhankinta ollut lainmukaista, jäävät epäselviksi.

4.5 ANONYMISOINTIVAATIMUKSEN POISTAMINEN TILASTOLLISEN ANALYYSIN LOPPUTULOKSESTA

Ehdotetun tietoliikennetiedustelusta siviilitiedustelussa annetun lain 10 a §:n 4 momentin mukaan suojelupoliisilla ja puolustusvoimien tiedustelulaitoksella olisi oikeus pyynnöstä tai oma-aloitteisesti luovuttaa tilastollisen analyysin tuloksia toisilleen siviili- ja sotilastiedustelun tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi poliisilain 5 a luvun 54 §:ssä ja sotilastiedustelulain 17 §:ssä tarkoitetulla tavalla (s. 96).

Liikenne- ja viestintävirasto katsoo, että jatkovalmistelussa tulisi varmistaa, että tilastollisen analyysin tulokseen ei saisi sisältyä tietoa, josta voidaan tunnistaa yksittäinen luonnollinen henkilö.

Ilmarinen Tuure

Liikenne- ja viestintävirasto (Traficom) - Kyberturvallisuuskeskus